

Podoba Prage v romanu Radke Denemarkove *Prispevek k zgodovini radosti*

Jana Šnytová

Prispevek prinaša strnjen pregled raziskav o prostoru češke metropole v kontekstu češke literarnovedne misli. Opira se predvsem na razprave literarne teoretičarke in prozaistke Daniele Hodrove (1946), ki se sistematično ukvarja s teorijo romana in poetiko prostora (mesta). Študijo Hodrove s področja poetike prostora bomo uporabili kot izhodišče pri premisleku o podobi Prage v romanu Prispevek k zgodovini radosti (2014) češke pisateljice Radke Denemarkove (1968).

Literarna topologija v češkem prostoru

V češkem literarnovednem kontekstu se je razmišljanje o prostoru v literarnih delih kot o spremenljivi in neenopomenski kategoriji začelo pojavljati v obliki posameznih študij in zbornikov zlasti v drugi polovici 20. stoletja. Poglavitna monografska dela s področja literarne topologije, ki vsebujejo tudi premislek o mestnem prostoru in češki metropoli, so izšla v devetdesetih letih minulega stoletja. Z obojim se je prva pričela ukvarjati literarna teoretičarka in prozaistka Daniela Hodrová, ki o tematiki prostora in Prage hkrati sistematično razmišlja v posameznih študijah in razpravah. Poleg nje v češkem prostoru ne gre spregledati znamenitega češkega semiotika in pisatelja Vladimírja Macure, ki je v svoji monografiji o češkem narodnem prerodu *Znamenje rojstva* (*Znamení zrodu*, 1983, razširjena izdaja 1995 in 2015) študijo namenil tudi Pragi. Premisleku o Pragi v literarnih delih se je posvečalo tudi več tujih bohemistov; svetovno znan je esej italijanskega bohemista Angela Marie Ripellina *Magična Praga* (*Magická Praha*, 1973), nazadnje pa se je s tem ukvarjala poljska bohemistka in sociologinja Joanna Derdowska v delu *Migetavi mozaik* (*Kmitavá mozaika*, 2011).

Topos Prage ima pomembno vlogo tudi v proznih delih Radke Denemarkove (1968), ene najopaznejših čeških pisateljic 21. stoletja,¹ ki v svojih delih

1 Na Češkem je kar štirikrat prejela prestižno nagrado Magnesia Litera (2007, 2009, 2011, 2019) in nagrado WALD Press AWARD 2016 (za literarno delo, v katerem raziskuje nove možnosti forme romana, hkrati pa neustrašno odpira tabuizirane teme o šibkejših in ranljivih); izmed

razkriva in preiskuje pereče teme srednjeevropskega prostora. Poleg tega v svoji ustvarjalnosti premišljeno raziskuje možnosti romana in eksperimentira z romaneskno obliko, zato lahko na njenem primeru analiziramo modifikacije praškega toposa v sodobni češki literaturi.

Pojmovanje poetike prostora in mesta pri Danieli Hodrovi

Daniela Hodrová (1946) se tako pri svojem literarnovednem udejstvovanju kot tudi pri leposlovni ustvarjalnosti sistematično posveča prav tematiki prostora in mesta (pretežno Prage), njena prozna dela in literarnovedne razprave so bile prevedene v deset jezikov.² Sistematično se ukvarja tudi s teorijo romana, ki ga razume kot nenehno nihanje med realnostjo in fikcijo.³ S poetiko prostora in mesta (Prage) se je Hodrová začela vzporedno ukvarjati v svojem leposlovnem in literarnoteoretičnem pisanju, obe veji ustvarjalnosti se dopolnjujeta in druga z drugo smiselno korespondirata. Za prvo pomembnejšo kolektivno monografijo, posvečeno mestnemu toposu, *Mesto v češki kulturi 19. stoletja (Město v české kultuře 19. století, 1983)*, je prispevala študijo o Pragi v romanu s preloma 19. in 20. stoletja.

Izključno poetiki prostora se posveča v knjigi *Kraji s skrivnostjo (Místa s tajemstvím, 1994)*. Čeprav je ta monografija razdeljena na pretežno tematološke sklope (gledališče sveta, raj, skrivnostna hiša, gora in drugi), so posamezna poglavja medsebojno povezana, tako da kot celota tvorijo sfero znakov in simbolov. Prostor Hodrová razume

kot skupek, mrežo krajev, ki tako kot posamezni kraj začenja obstajati šele skozi subjekte in dogodke. Hkrati so ti odnosi tako tesni, da so njihove prvine de facto neločljive druga od druge: subjekti (v literarnem delu osebe) se zlivajo s kraji, oseba je kraj, ki je zanjo značilen (ali sled krajev, po katerih

---

mednarodnih priznanj velja omeniti švicarsko nagrado Literaturpreis Leuk (2019) za literarno ustvarjalnost ter nagrado nemških literarnih kritikov Usedomer Literaturpreis (2011) in nemško knjižno nagrado Georga Dehija (2012), ki ju je prejela za roman *Denar od Hitlerja*. Leta 2024 je postala članica Nemške akademije za jezik in književnost. Njena dela so prevedena v dvanajst jezikov, v slovenščini so izšle štiri knjige v prevodu Tatjane Jamnik.

- 2 V slovenščini so doslej izšli samo revijalni prevodi odlomkov romana *Theta (Théta, prev. Nives Vidrih, v: Dialogi 35/5–6 (1999), str. 75–81)* in *Izgubljeni otroci (Ztracené děti, prev. Nives Vidrih, v: Delo, 40/109 (14. V. 1998), str. 54.)* ter kratek portret D. Hodrové izpod peresa Alenke Jensterle-Doležal, dopolnjen z intervjujem z D. Hodrovo (*Delo, 36/161 (14. VII. 1994), str. 13*).
- 3 V sedemdesetih letih 20. stoletja je nastala njena monografija *Roman iniciacije (Román zasvěcení, rokopis 1973, ponovna izdaja 2014)*, v kateri analizira iniciacijski siže kot enega najpomembnejših virov romanesknh situacij. Njena druga monografija, *Iskanje romana: Poglavja iz zgodovine in tipologije žanra (Hledání románu: Kapitoly z historie a typologie žánru, 1989)*, ki nadalje razvija misel o razumevanju tega žanra v luči razpetosti med romanom izmišljijo in romanom resničnostjo, v češkem prostoru sodi med temeljne genološke priročnike.

hodi), kraj (kraje) nosi v sebi, ustvarja jih kakor pajek pajčevino, ali z drugimi besedami – kraj skozi določeno osebo oživi, začenja obstajati skozi njo. (Hodrová 1994a: 10.)

Pod njenim drobnogledom se zato znajdejo tudi liki, ki so posebitev teh krajev (dvojnik, potepuh, čarovnik, romar in drugi).

V uvodu v kolektivno delo *Poetika krajev: Poglavlja iz literarne tematologije (Poetika míst: Kapitoly z literární tematologie, 1997)*⁴ D. Hodrová opozarja na premike v pojmovanju določenega kraja v literarnih delih, do katerih pride zaradi procesov metaforizacije in mitologizacije. Kraj v delu dojema kot 1) kuliso, sliko in znak socialno karakteriziranega okolja; 2) »igralno desko« oziroma polje pri igri; 3) metaforo, metonimijo, kot del ali model mitološko pojmovanega prostora. Opozarja na nenehno revidiranje pomena krajev (Hodrová 1997: 15) in na dejstvo, da je značaj kraja v korelaciji »s tipom osebe, ki se na njem zadržuje ali giba, kraj v precejšnji meri determinira osebo in oseba kraj« (Hodrová 1997: 18). Po pojmovanju Hodrove je bil določen topos (kraj) že neskončnokrat uporabljen v kontekstu raznih literarnih del, zato so ti pomeni v njem implicitno navzoči in »skozenj ob vsaki njegovi uporabi v različni meri *prosevajo* in v njem *oživijo*«⁵ (Hodrová 1997: 20).

Občutljivo mesto Daniele Hodrove

V monografiji *Občutljivo mesto: Eseji iz mitopoetike (Citlivé město: Eseje z mytopoetiky, 2006)* Hodrová na inovativen način in predvsem s slikovitim jezikom⁶ razmišlja o mestu kot temi, o ozadju literarnega (in likovnega) dela, pa tudi o mestu kot načinu bivanja in refleksije o svetu. Besedilo razume kot znakovni prostor (tudi neliterarni), poudarja njegovo nezaključenost, heterogenost in dinamiko. V svojem širokem pojmovanju besedila – nad ravnjo avtorskega besedila je žanrsko, tematsko besedilo, besedilo literature nasploh, besedilo kulture in celo besedilo sveta – se opira na koncepte Rolanda Barthesa, Julie Kristeve in tartujske šole. Termin »besedilo« si izbere zato, da bi poudarila procesualnost, relacijskost in intertekstualnost vseh teh sistemov.⁷ Mesto je zanj kompleksen znak, urbanistično-arhitekturna struktura, ki jo je moč

4 Monografijo je za izdajo pripravila in predgovor napisala Daniela Hodrová; avtorji študij so D. Hodrová, Z. Hrbata, M. Kubínová, V. Macura.

5 S kurzivo poudarila D. Hodrová.

6 »[H]krati bom opustila 'trdi', 'jangovski' slog in se raje zatekla k 'mehkemu', 'jinovskemu' slogu, za katerega so značilne metafore. [...] moje besedilo bo drlo kakor reka in se razraščalo kakor tkivo – zadobivalo bo poteze, značilne za mestno besedilo« (Hodrová 2006: 17).

7 Prim. Pelán 2007.

»brati« skozi hojo pešca, zaradi česar omogoča veliko različnih interpretacij. Določena »branja mesta« so lahko zajeta v literarnih umetninah, za katere je značilna subjektivnost, obenem pa tudi izrazita medbesedilnost.

Knjiga je sestavljena iz treh delov (»Branja in pisanja mesta«, »Hoja po mestu«, »Naseljevanje mesta«), ki so ohlapno povezani, posamezne teme se navezujejo druga na drugo, avtorica se vedno znova vrača k njim in jih razvija, v njenem pisanju odkrivamo namerne variacije in poglobljanje posameznih misli. Za raziskovanje podob Prage v literarnih besedilih je še posebej inspirativno zadnje poglavje prvega dela, »Mesto v mreži besedil«. Avtorica se sklicuje na tartujski zbornik⁸ in nam po zgledu »petrograjskega besedila« – definiranega kot nekaj, kar presega subjektivni bralski horizont, obstaja neodvisno od subjekta avtorja in bralca ter vsebuje značilne znake (na primer tipična stanja, občutki, določeni glagoli, atmosfera) – približuje svoje razumevanje »praškega besedila«. To se tako zelo oddaljuje od petrograjskega pojmovanja, da se je Hodrová odločila za specifično poimenovanje »(moja) literarna praška mreža«. Ta mreža je po njenem razumevanju »vpletena v mrežo Besedila mesta⁹ (in v njegovem okviru v zmešnjavo drugih mrež) pa tudi v besedilne mreže drugih mest in v evropsko mrežo. Nima značilnosti platna – kot topografska ali komunikacijska mreža, pač pa bolj nekakšnega zvitka, ki nenehno spreminja obliko, vsakič ko vanj zaveje čas in nanj učinkujejo nova besedila« (Hodrová 2006: 114). Njena mreža ni časovno omejena, temveč zakoličena s krogom avtorjev, v besedilih katerih najdemo določeno dožemanje mesta, oziroma s polemiko s tem dožemanjem (ali s parodijo tega dožemanja). Osebnne mreže besedil in posameznih besedil ne določa zgodovina mesta, marveč značilnosti mesta (na primer policentričnost Prage), navzočnost ali odsotnost dominant in (ne)razvidnost središča. Te poteze niso nosilci nekega enoznačnega in istega pomena; nekateri pomeni postanejo poudarjeni v konkretnem besedilu ali v skupini del iz določenega obdobja: na primer »če je v preporodni poeziji Praga nastopala kot 'raj' (Macura 1983), je za prelom 19. in 20. stol. značilno pojmovanje Prage kot labirinta« (Hodrová 2006: 116). Opozarja na tradicionalno povezanost mesta Prage s podobo ženske (matere, ljubice, kurbe), ki je resda zelo stara, vendar je za »praška besedila« specifično, da imajo narodni poudarek in mesto pojmujejo kot metonimijo (*pars pro toto*) prebujajočega se in slednjic propadajočega naroda v okviru zgodbe s skrivnostjo. Zato te nacionalne povezave ne najdemo pri

8 M. L. Gasparov in kol. (ur.), 1984: *Semiotika goroda i gorodskoj kul'tury: Peterburg.*

9 Izraz »Besedilo mesta« (z veliko začetnico poudarja Hodrová) pomensko vsebuje tudi neliterarno upodabljanje mesta (likovno, arhitekturno ...).

praških avtorjih nemške narodnosti (G. Meyrink, F. Kafka), v njihovem opusu je mesto sicer prav tako antropomorfizirano, vendar je v analogiji junak – mesto pojmovano kot moški dvojniki in kot še ena dimenzija junakove zavesti. V teku 20. stoletja nato pride do parodizacije načina dojetja mesta kot nadomestnega predstavnika naroda (M. Urban, D. Hodrová, V. Jamek) (Hodrová 2006: 112–130).

Izhodišče za razmislek o podobah Prage v romanu Radke Denemarkove smo našli zlasti v zadnjem podpoglavju prvega dela, imenovanem »Očrt ikonografije praškega konteksta«, ki je napisano v opazno bolj tradicionalnem slogu. Tu Hodrová med drugim na primeru izbranih romanov 19. in 20. stoletja proučuje izbiro, funkcijo in spremembe dojetja praških dominant, ki se pojavljajo v besedilih: Hradčani, Staromestni trg, Narodno gledališče, katedrala sv. Vida, vzpetina Petřín, Vaclavski trg, reka Vltava, Karlov most in tako naprej, in to pogosto v zvezi z literarno osebo, ki je z njimi povezana (dvojniki, divjaki, zaporniki, kneginja Libuše in drugi) (Hodrová 2006: 131–175).

Roman *Prispevek k zgodovini radosti* Radke Denemarkove

V delih prozaike, literarne zgodovinarke in prevajalke Radke Denemarkove (1968), ki je ena najvidnejših predstavnic češke literature 21. stoletja, Praga redno nastopa. V proznem prvencu *Jaz pa vprašam, kdo to tolče (A já pořád kdo to tlučé)*, 2005; slov. 2013) se glavni lik, režiser Buch, vrača v Prago, da bi dešifiral pretekle dogodke. V romanu *Denar od Hitlerja (Peníze od Hitlera)*, 2006; slov. 2010), ki na ozadju povojnih razmer v tedanji Češkoslovaški in množičnega prisilnega izseljevanja Nemcev obravnava občečloveška vprašanja brezpravja in individualnega ali kolektivnega spomina, protagonistka potem, ko jo sosodje preženejo iz rojstne vasi, najde zatočišče prav v Pragi. Zadnji del ohlapno pojmovane trilogije o 20. stoletju v srednji Evropi je dvojni roman *Kobold: Presežki nežnosti* in *Kobold: Presežki ljudi (Kobold: Přebytky něhy a Kobold. Přebytky lidí)*, 2011; slov. 2013), ki se dogaja v Pragi v povojnem obdobju in med vzponom komunizma. V njem avtorica na primeru družinske zgodbe analizira pereče teme sodobnosti: diskriminacijo, domače nasilje, manipulacijo in odvisnost. Sledi roman *Prispevek k zgodovini radosti (Příspěvek k dějinám radosti)*, 2014; slov. 2015), ki se dogaja pretežno v Pragi in v neimenovanem angleškem mestecu. V romanu *Ure iz svinca (Hodiny z olova)*, 2019), ki ga je navdihnilo avtoričino bivanje na Kitajskem, je na ozadju tamkajšnje totalitarne diktature tematiziran propad evropskih vrednot. Prikazuje usodo več protagonistov različnih generacij iz različnih držav

in družbenih slojev, ki jim prav bivanje na Kitajskem omogoči refleksijo o njihovem dotlejšnjem življenju.

Za dela Radke Denemarkove sta značilni večplastna zgradba, ki ponuja različne možnosti dešifriranja pomenov, in občutljiva, a hkrati minuciozno premišljena jezikovna stilizacija z izrazito ekspresivnimi pasažami. V njih tematizira občečloveška vprašanja, obenem pa tudi težke, tabuizirane ali dezinterpretirane probleme sodobne družbe, v tesni zvezi s tematiko spomina, preteklosti in amnezije. Njena besedila so pogosto stilizirana v napete (detektivske) zgodbe, vendar se pod tem slojem skriva pomembna izpoved o človeku in človeštvu, izpoved, ki kljubuje konceptualnim stereotipom in shemam (kot sta interpretacija zgodovine s pozicije zmagovalca ali marginalizacija določenih manjšin).

Zgodba romana *Prispevek k zgodovini radosti* temelji na raziskovanju domnevnega samomora uspešnega poslovneža srednjih let. Policistu, ki mu dodelijo primer, preiskava pomaga, da se zbliža s privlačno mlado Vdovo, hkrati pa ga privede v skrivnostno hišo, ki stoji pod vzpetino Petřín v centru Prage. V hiši, v kateri živijo tri starejše gospe, postopoma razkriva njihovo konspirativno udejstvovanje, katerega cilj je doseči pravico na lastno pest in kaznovati storilce spolnega nasilja nad ženskami po vsem svetu. Njihov vzornik je Simon Wiesenthal, »lovec na naciste«, s katerim se povežejo, da bi z njim sodelovale, vendar Wiesenthal njihovo stališče in motiv – nasilje nad ženskami – marginalizira, zato se odločijo vzeti pravico v svoje roke. Na ozadju napete zgodbe s prviniami groteske in esejističnimi pasažami avtorica tematizira vprašanje marginalizacije določenega tipa diskriminacije in nasilja. Simbolno je ta plat romana pretkana s ponavljajočim se motivom lastovk in nevtralnno perspektivo, s katere te ptice selivke opazujejo človeški svet. Opazen motiv je telo: odnos do lastnega telesa, »spomin telesa«, telesnost, telesna ljubezen. V repliki ene izmed protagonistk slišimo: »[V]em *samo*, da je 20. stoletje v moje telo vžgalo znamenje spoznanja, dokončno se je razbila iluzija, da bo nesreča počlovečila ljudi. Problem 20. stoletja je problem žrtev« (Denemarková 2015: 60).

Praški topos v romanu *Prispevek k zgodovini radosti*

Po kratkem prologu, v katerem bralec izve za brutalno skupinsko posilstvo mladega dekleta v delhijskem avtobusu, se pripoved premakne v sodobno Prago, glavni dogajalni prostor romana. Tu je mesto omejeno na dve lokaciji: moderno zastekljeno hišo na obrobju mesta, kjer se je zgodil domnevni samomor, in »samostojno stoječo oranžno hišo pod Petřínom, dostopno samo s treh strani« (Denemarková 2015: 72), ki, kot rečeno, stoji v centru mesta in v njej živijo tri

starejše ženske, poleg tega pa je tu tudi sedež filmske produkcijske hiše. Tik po začetku preiskave skrivnostnega samomora stanovalke hiše pod Petřinom službeno letijo v Anglijo (neimenovano manjše angleško mesto), tam pa poteka vzporedna druga pripovedna linija, ki je tesno speta s praškim dogajanjem.

Policista med preiskavo sledi pripeljejo v oranžno hišo in ta ga začne magično privlačiti. Hiša postopoma zadobiva značilnosti toposa skrivnostne hiše, znane že iz gotskega romana: v sebi skriva tajni prostor, podoben labirintu (arhiv filmske družbe), vsebuje skrivne predmete (knjige, (skrivnostne) fotografске portrete, scenarije), je personificirana (hiša se ježi, dotika) in se preobraža, je tesno povezana s protagonistom in ga spreminja. To je hiša s spominom, za razliko od zastekljene hiše na obrobju mesta, ki je brez preteklosti in obraza.

Kar se tiče topografije Prage, ima v romanu osrednjo vlogo samo Petřín z razglednim stolpom.¹⁰ Hodrová to praško »goro« uvršča med dominante, ki so manj obremenjene z zgodovino kot drugi praški kraji. Pri raziskovanju privzdignjenih dominant je bistveno, ali ponujajo panoramski pogled na mesto od zgoraj ali pa jih junak, nasprotno, opazuje od spodaj. V praškem kontekstu imata oba pogleda, od zgoraj in od spodaj, izjemen ritualno-narodni pomen. Tega, razumljivo, ne najdemo v opusu Franza Kafke, kjer praške realije za nameček ostajajo neimenovane, z izjemo Petřína.¹¹ Tudi za Kafkove junake je značilen pogled od spodaj, torej s perspektive pešca in »obtoženca«, za katerega so dominante izgubile sleherni pomen (Hodrová 2006: 138–139).

V *Prispevku k zgodovini radosti* se percepcija te dominante (vselej videne s pogledom od spodaj, ki ga zamejuje pogled skozi okno) spreminja in razvija: od podobe idiličnega kraja zaljubljenec, kamor bi Policist mlado Vdovo rad povabil na sprehod (Denemarková 2015: 92), pa vse do končne deziluzije, streznjenega pogleda z naravnost grotesknim opisom zaljubljenih parov:

Diana stoji ob oknu oranžne hiše pod Petřinom. Gleda zaljubljene pare. Lezejo po potkah, zametenih s snegom. Plezajo na Petřín. Ne držijo se več za roke. Lezejo po vseh štirih, lezejo po navpični steni, po posušeni in zasneženi travi. [...] Adventni hrib je strm, še bolj strm, kot je bil nekoč. Zašilja se in oži. Ne reče se mu več zaobljeni vrh. Nabada oblake [...]. Jate ptic zaokrožijo pred otrdelo špico, telesca bravurozno naredijo oster ovinek. (Denemarková 2015: 272.)

10 V češkem prostoru Petřín velja za kraj zaljubljenec, ki na njegova pogozdena pobočja hodijo na spomladanske sprehode. To konotacijo krepí tudi kip romantičnega pesnika K. H. Máche iz leta 1912, ki stoji ob njegovem vznožju, zaljubljeni se gredo v skladu s tradicijo na 1. maj tja poljubiti pod cvetoče drevo. Razgledni stolp na vrhu, imitacija pariškega Eifflovega stolpa, je bil postavljen konec 19. stoletja. V bližini je glavna dominanta Prage – Praški grad (Hradčani).

11 Tja je na primer postavljeno preišljanje o življenju glavnega junaka v zgodbi *On: Zapiski iz leta 1920* ali zliivanje z dvojnikom (*Opis nekega dvoboja*).

Sledi popolno uničenje in izginotje te – v romanu edine – praške dominante, »razgledni stolp se zamaje«, nato »se veži«. Na koncu enako kot hiša pod Petřínom postane preteklost (tudi slovnični sedanjik v pripovedi nadomesti preteklik):

Na sredi se je bočil hrib. Pravilo se mu je Petřín. Vsak zaljubljen par se je odpravil sem, si afirmiral stanje zaljubljenosti, priskrbel potrebni štampelj in potrdilo, nato pa se ni več vrnil sem, oddahnil se je in se v miru sestajal drugje. Pri sestopanju so pari hodili mimo oranžne hiše. Stala je pod Petřínom. (Denemarková 2015: 296.)

Podoba Prage se v besedilu postopoma spreminja: od ironizirajočega vrednotenja kot mesta »v srcu Evrope«, kamor se še posebej radi odpravljajo turisti in tuja podjetja, prek (Policistovega) dojemanja Prage kot mirnega srednjeevropskega mesta, ki se ga »tisti svet ne tiče, le kakšno golazen in zalego [...] vlačijo sem« (Denemarková 2015: 122), do podobe »гнезда«, nekakšnega epicentra dogajanja, kamor tri starejše ženske locirajo svojo »centralo«, od koder potekajo dejanja maščevanja in kjer so ta tudi skrbno arhivirana.

Vidimo, kako se avtorica v besedilu poigrava s pomeni in toposi. Po Hodrovi v sodobnih »praških besedilih« tako ni navzoča le refleksija o sami realnosti, v kateri se dominante in središče razblinjajo, temveč »hkrati polemizirajo z ideologiziranim besedilom mesta in z literarnim besedilom, ki bralcu vsiljuje določene pomene in vrednote, načine upomenjanja in vrednotenja. Tuji bralec, ki teh povezav ne pozna, seveda dialoga praških besedil z Besedilom mesta nikakor ne more razbrati« (Hodrová 2006: 136).

Zaključek

Dojemanje praških realij se je v češkem kontekstu skupaj z razvojem romana razvijalo od domoljubno videlih dominant iz sredine 19. stoletja, kjer se je Praga pogosto pojavljala v podobi matere ali kraljice. Na prelomu 19. in 20. stoletja se je pri češko pišočih avtorjih prelevilo v narodno deziluzivno stilizacijo in personifikacijo Prage, ki se iz matere in sanjske ljubice spremeni v mačeho in kurbo. V romanih druge polovice 20. stoletja je prav tovrstno dojetje mesta parodirano, sodobni romani mu odvzemajo privilegirani položaj, v upodobitvah Prage tipične dominante izginjajo, nadomeščajo jih nove dominante, povezane z novodobnim političnim razvojem. Podobno je v romanu *Prispevek k zgodovini radosti*, ki se poigrava in polemizira s konvencionalnim dojetjem mesta ter v skladu s tendencami v sodobnem češkem romanu tipične praške dominante negira.

Vira

- DENEMARKOVÁ, Radka, 2014: *Příspěvek k dějinám radosti*. Brno: Host.
DENEMARKOVÁ, Radka, 2015: *Prispevek k zgodovini radosti*. Prev. Tatjana Jamnik. Vnanje Gorice: KUD Pollice Dubove.

Literatura

- BÍLEK, Petr A., 2014: Radka Denemarková napsala elegii za všechny oběti sexuálního násilí. *Respekt* št. 41 (5. 10. 2014). 64.
HODROVÁ, Daniela a kol., 1997: *Poetika míst – Kapitoly z literární tematologie*. Praha: H&H.
HODROVÁ, Daniela, 1977: *Symbolika Máchovy Marinky*. *Slavia* 46/3. 271–282.
HODROVÁ, Daniela, 1983: Praha jako město deziluze v českém románu přelomu století. *Město v české kultuře 19. století*. Praha: Národní galerie. 168–177.
HODROVÁ, Daniela, 1994a: *Místa s tajemstvím (kapitoly z literární topologie)*. Praha: KLP.
HODROVÁ, Daniela, 1994b: Román ve 20. století – jeho teorie i praxe. *Česká literatura* 42/3. 227–254.
HODROVÁ, Daniela, 2006: *Citlivé město (eseje z mytopoetiky)*. Praha: Akropolis.
JEDLIČKOVÁ, Alice, KUDLOVÁ, Klára, KOŠNAROVÁ, Veronika, 2016: Daniela Hodrová. *Slovník české literatury po roce 1945*. <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1242&hl=Hodrov%C3%A1>>.
MACURA, Vladimír, 1983: Obraz Prahy v české obrozenské kultuře. Milena Freimanová a kol. (ur.), *Město v české kultuře 19. století*. Praha: Národní galerie. 154–167.
MALÁ, Zuzana, 2012: Radka Denemarková. *Slovník české literatury po roce 1945*. <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1242&hl=Hodrov%C3%A1>>.
PELÁN, Jiří, 2008: Pražská mandala Daniely Hodrové. *Česká literatura*. 56/1. 119–121.
TOMÁŠEK, Martin, 2007: *Hledání poetiky města*. *Host* 23/9. 17–19.
TOMÁŠEK, Martin, 2016: Krajiny tvořené slovy: Teorie literární krajiny. *Česká literatura*, 64/1. 67–91.